

האכלה לכלבים דין כלבי הפקר

פסחים כא ע"א, המשנה

ירושלמי פסחים פ' ב הל' א, "א"ר בון ... להאכילן לבהמת הבקר"

רש"י פסחים ה ע"ב ד"ה שמע מינה

טור או"ח סוף סי' תמח, "ואוסר עוד בירושלמי" עד הסוף [וב"י שם סע' ו]; שערי דורא (לר' יצחק מצורא, חברו א"ת תלמוד א"ש
פאר"ס אחרת) סי' פה "אבל המאכל ... אסור ליתן"; ספר איסור והיתר הארוך (לר' יצחק פתחולת, ד"ר) שער כא סי' יב-יג;
[שו"ת תשב"ץ חלק ג סי' רצג, "והשגג' השנית ... כל שעה"]
שו"ע שם סע' ו

יסוד ואופי האיסור (ומקורו)

לבוש אורח חיים סי' תמח סעיף ו; משנ"ב שם ס"ק כח

תורת האשם (פירוש א"ת תורת מטאת, ד"ר א"א, דב"ח פת"ס י"ט) כלל פה, "או לכלב דעלמא שאינו ... טוב ומטיב עמו"

חדושי הגהות על הטור (מנחם א"ש כ"ו א"ל פ"ט, פ"א פ"ח) פירוש' פאר"ס תלמוד א"ש (פ"א) שם סי' תמח ס"ק ד

פרי מגדים או"ח אשל אברהם תמח: ט

הגהות מיימוניות הל' חמץ ומצה פרק ג סי' כ, בעיקר "ריב"ק היה ... שריפה ע"כ"; הלכות פסח לר' יקותיאל משפירא¹ סוף
פרק ה "סוף ארבע ... [חמץ] שריפה"²

מקורות בקשר לדברי ר' יהודה בר' קלונימוס

שריפה וקבורה באיסורי הנאה

תמורה לג ע"ב המשנה (לד ע"א); גמ' שם (לד ע"א), "כל הנקברין ... אפרן מותר"; תוס' שם לג ע"ב ד"ה הנשרפין
שו"ת פני יהושע³ או"ח סי' יב⁴ (כ"א דב"ח פת"ס כ"א, א"ת א"ת פ"ט חוק י"ל דב"ח א"ת פת"ס א"ת וועוד קשה לי דע"כ" א"ת דברי
ריב"ק וצ"ע); מקור חיים (לר"י מליסא) ביאורים או"ח סי' תמח ס"ק י
[בנוגע למקור חובת הקבורה בנקברין - רמב"ם הל' טומאת צרעת יא: א, הל' רוצח ושמירת הנפש י: ו; [חידושי הגרי"ז תמורה לג ע"ב,
והא דמבואר במשנה ... כציפורי מצורע]; תוס' נזיר מה ע"ב ד"ה רבי מאיר; פירוש המשנה לרמב"ם תמורה ז: ד, עד
"שהן נקברין"; [רמב"ם הל' פסולי המוקדשין יט: יא:]

שיטת רבי יהודה בשעת ביעור ושלא בשעת ביעור

פסחים יב ע"ב, "אמר רבי יהודה אימתי ... בכל דבר", רש"י ותוס' שם

להרחבת כירור הענינים

מקורות נוספים לגבי השלכות חובת הביעור לעיסוקים אחרים בחפץ

משנה כח ע"א, ובגמ' שם עד "אתאן לתנא קמא"; בעל המאור פסחים ג ע"א באלפס, "מיהו אע"ג דס"ל ... ולא ליהנות בו";
השגות הראב"ד שם עד "רבי שמעון דבר תורה", [ומלחמות שם עד "ישהה ולא יבער"], ותד"ה רבי שמעון (כח ע"ב שם)
עד "מותר לרבי שמעון"; חידושי הר"ן פסחים ו ע"ב ד"ה שם שני, עד "מיהא אית ליה", ושם "זהו דעת הרמב"ן ז"ל ...
איסור הנאה משמע", ושם "ודאמר בפ' כ"ש ... כפשטה כנ"ל"
[קידושין נו ע"ב, "בכלאי הכרם מגלן ... כדחזקיה"]

תוספות הר"ש משאנץ פסחים כח ע"ב ד"ה רבי ישמעאל "אבל הא מספקא ... למוכרה גוי מ"ר"

[דרך אגב]

דקע לתירוץ אפשרי לשיטת הר"ם והר"ד שמכירת איסורי הנאה אינה עוברת על הגזא - תוס' פסחים כב ע"א ד"ה חולין, בעיקר מ"וקשה לרשב"א" עד
הסוף

מקור נוסף בענין האכלה לכלבי הפקר בשאר איסורי הנאה

ביאור הגר"א לשו"ע או"ח תמח: ז, ובתוס' המצויין שם (פסחים כב ע"ב ד"ה אבר); שער הציון (שם) אות עה

¹ ר' יקותיאל בן אברהם מלפרא (המכונה גם "ר' זלמן מלפרא") היה אחד מראשוני ארזות ארזות, ואחד מתלמידיו של ר' אברהם מלפרא (= מגדולי בעלי התוספות באשכנז, רבו של האור זרוע ור' יעקב זרעאני ותלמידו של ר' יצחק בר' קלוןאוס מלפרא ור' אבאצ'ר מלפרא בעל פיראוס). פריהור "פריהור פסח דר' יקותיאל מלפרא" פורסם בסוף ספר חידושי מהר"ם חלאווה – פסחים >נעמי גבריאל<, לפריהור דאור ז"י מכון החתם סופר ירושלים.

² הלכות פסח לר' יקותיאל משפירא, עמ' נב-נג

סוף ארבע שעות לבשש. יכול אדם לעכב חמץ ולאכול חמץ עד סוף די שעות כמו בושש משה (טו). **ואחר כך יבער בשש.** כלומר כי באו שש, יעסקו אחר עצים לבערו דחכמים נתנו שעה אחת ללקט עצים כדי לשרוף החמץ (ט). דקיימא לן הלכה כר' יהודה דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה ועיקר מצותו בשריפה (עא). **ולא ימשש.** אחר ביעורים אחרים כמו לים או לרוח או לבהמות של הפקר, דהא סתם לן מתניי בפרק בתרא דתמורה כוותיה (עב), דקיימא לן הלכה כר' עקיבא (עג) ואמרי בפ"ק דפסחים (עד) ש"מ מדרי עקיבא דאין ביעור חמץ אלא שריפה, וכן פסק רבינו שמריה זצ"ל, היינו בשעת ביעור קודם שש. ובשש לאחר זמן ביעורו דחיישינן דילמא אתי לידי תקלה, אע"ג דחמיר איסורי לאו בדילי אינשי מיניה, דהא כל ימות השנה אוכל חמץ ולא מאוס, מבערו ככל דבר שירצה שיכלה מהרה (עה) אפי' בפסח מותר לפזר ולזרות לרוח או לים (עו). ובהמת הפקר נמי אין לו טובת הנאה שיאכלוהו דהא חזינא לעיל נמי במקום שהעורבים מצויים שם דאין צריך בדיקה. ורב יהודה בר' קלונימוס (עז) היה אוסר להשליכו במקום שבהמת הפקר מצויין שם (עח) דהא חזינא כל איסורי הנאה בפ"ב דתמורה (עט) דאיכא דמצריך שריפה ואיכא דמצריך קבורה, ולית דשרי להון להשליכם לבהמות של הפקר. ומייתי ראייה מירושלמי (פ) דמסיק התם אמר ר' בון קומי ר' זירא בר' חייא (פא) זאת אומרת שמותר להאכילה לבהמת הפקר השיב ר' ירמיה והתניא מפרר כיון שמפרר בטל הוא והיכא אמר דא לא יאכל חמץ היום אפי' לכלבים כמה אנן קיימין אם לכלבו הוא הנייה אלא (א"כ) [כאן] אנו קיימין אפי' לכלבים אחרים (פג). הא למדנו דאסור להאכיל לבהמת הפקר. והא דתנן מפרר היינו טעמא דממחי ליה מיה קודם שיבא לידי אכילה, מיהו קודם הביעור יכול להשליכו [לכל] מקום שהעופות מצויין שם דעדיין לא נאסר בהנאה, ובהא מיירי ההיא דחצר אינו צריך בדיקה דקודם זמן ביעור מצויין שם עורבים. מיהו אם חזינא חמץ [אחר זמן איסורו] (פד), אין להניחו שם כדי שיקחוהו עורבים, דעיקר ביעור [חמץ] שריפה, והלכה כר' יהודה דאמר אוכלין כל ארבע (פה), היכא דבקי בשעות, וביום

³ מחבר תלמודא דא אינו ר' יעקב יפולץ (פ"ק 1680-1756) בעל פ"פני יפולץ על פ"ס, א"כ א סבא פריהא לעל למו נקרא – ר' יפולץ בן יוסף מקראקו (1578-1648), רבו של פ"ק ומחבר ספר "מגני שלמה".

⁴ מצורף

